

УДК 811. 111

DOI 10.31651/2076-5770-2019-1-35-41

МОГІЛЕЙ Ірина Іванівна,
старший викладач кафедри теорії та практики
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
ORCID 0000-0002-3446-4087
e-mail: irynamogiley@yandex.ua

ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ АНГЛОМОВНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ

Статтю присвячено аналізу граматичних трансформацій в українських перекладах творів англомовних письменників, у тому числі морфологічних і синтаксичних трансформацій, що формують структурно-логічний потенціал перекладацької еквівалентності у творах іншою мовою. Трансформаційний ресурс граматичних перетворень подано у зіставному аспекті і на прикладі численних випадків застосування граматичних заміни.

Ключові слова: граматична еквівалентність, граматичні трансформації, граматичні заміни.

Постановка проблеми. Перекладацькі перетворення мовних граматичних феноменів у переважній більшості текстів зазвичай охоплюють морфологічні та синтаксичні трансформації, а також додавання і опущення. Різноманіття цих перетворень у царині художніх текстів зумовлено складністю їх мовлення та труднощами їх інтерпретації в умовах перекладу. Граматична еквівалентність таких текстів є передусім результатом комплексного дослідження цілісної «граматичної картини» художнього твору у аспекті осягнення і оцінки його трансформаційного потенціалу. Слід зазначити, граматичним перетворенням у галузі художнього перекладу приділено не досить багато уваги, тому саме у їх аналізі полягає перспектива подальших досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальновідомі висновки щодо класифікації граматичних трансформацій містяться у численних перекладознавчих працях визнаних дослідників, серед яких Л. С. Бархударов, Є. В. Бреус, В. Н. Комісаров, Л. К. Латишев, Т. Р. Левицька, Я. І. Рецкер, А. В. Федоров, О. Д. Швейцер. Згідно з класифікацією О. О. Селіванової трансформації бувають формальні та формально-змістові. Формальні трансформації передбачають зміну форми в перекладі за умови збереження змісту оригіналу й відбуваються на фонетичному, словотвірному, лексичному, морфологічному та синтаксичному рівнях [1, с. 460].

Фонетичний рівень представлений транскрипцією, транслітерацією, їх комбінуванням та фонологічною заміною за традицією. На словотвірному рівні трансформації представлені словотвірним калькуванням як поморфемним перекладом одиниць та інверсією складників слова. На лексичному рівні до формальних трансформацій належать відповідники іншої мови з однаковим смисловим наповненням (словникові еквіваленти з однаковим актуалізованим у контексті семним складом). На морфологічному рівні формальні трансформації представлені категорійною заміною зі збереженням змісту мовних одиниць, наприклад, зміною в перекладі роду, відмінка, стану дієслова, форми ступеня порівняння; частиномовною заміною; заміною морфологічних засобів лексичними з однаковим змістом; усуненням чи виникненням у перекладі явища транспозиції числа, часу, способу дії і т. ін., на відміну від оригіналу. На синтаксичному рівні формальні трансформації представлені замінами сполуки словом і навики; зміною синтаксичного зв'язку у словосполучах і реченнях; анафоричними й еліптичними замінами; об'єднанням та членуванням речень без зміни змісту. Формальними трансформаціями можуть бути опущення та додавання мовних одиниць і конструкцій, які не змінюють змісту фрагментів перекладу [1, с. 461]. Ця систематична

класифікація граматичних перетворень є універсальною у межах дослідження граматичної еквівалентності перекладів конкретних художніх текстів.

Мета статті – розглянути й проаналізувати приклади відтворення, переструктурування або інтерпретації оригінальних граматичних структур в українських перекладах англomовних літературних текстів, систематизувати проілюстровані випадки згідно з типологією граматичних перетворень на морфологічному й синтаксичному рівнях, дослідити природу ідіостилістичних особливостей перекладів у аспекті осмислення й застосування граматичних замінів.

Виклад основного матеріалу. Випадки застосування граматичних трансформацій розглянуті на прикладі українських перекладів фрагментів англomовних художніх творів літератури 20 ст., зокрема, творів Дж. Фаулза («Вежа з чорного дерева»), А. Крісті («Вбивство у Месопотамії»), С. Плат («Під скляним ковпаком»).

Серед **морфологічних трансформацій**, установлених у процесі дослідження текстів перекладів, слід виокремити низку **частиномовних замінів**, що є прикладами формальної трансформації морфологічного рівня [1, с. 461], а саме заміну прислівника конструкцією прийменник + іменник: *The expedition house was not **actually** very far from Hassanieh, but it was a lonely spot* (A. Christie) (1, р. 7) // *Будівля експедиції знаходилася **до речі** неподалік Хассані, але ж це було дике й безлюдне місце* (А. Крісті) (4, с. 7). Варто зазначити, що в англійській мові переважна кількість прислівників утворюється від якісних чи відносних прикметників за допомогою суфікса -ly, тоді як в українській мові утворення прислівників від прикметників є не досить поширеним, а переклад часто використовує прийменниково-іменникові сполучення, як, до прикладу, у реченні: *There was no sign of a bell; nor, **mercifully**, of the threatened dog* (J. Fowles) (2, р. 35) // *На щастя, не було і лютого собаки* (Дж. Фаулз) (6, с. 6). Наступний приклад демонструє формально-змістову трансформацію морфологічного рівня, а саме заміну у сполученні іменника прикметником: *He felt he'd be happier if he knew that **some responsible person with expert knowledge** was keeping an eye on her* (A. Christie) (1, р. 8) // *Він почувався б спокійнішим, якби знав, що її доглядає хтось **надійний і досвідчений*** (А. Крісті) (4, с. 19). Оскільки морфологічні трансформації тісно пов'язані з синтаксичними, ми чітко можемо побачити, що сполука «*some responsible person with expert knowledge*» («якась відповідальна особа і водночас експерт») переходить у прикметник («надійний і досвідчений»), тобто спостерігаємо як трансформацію опущення, так і частиномовну заміну. Так само знаходимо частиномовну заміну у перекладі речення: *There was something **gentle and kindly** and rather **helpless** about him* (A. Christie) (1, р. 9) // *У ньому відчувалася **м'якість, доброта** і навіть **деяка безпорадність*** (А. Крісті) (4, с. 9), у якому англійські прикметники замінені українськими іменниками. Зауважимо, так само доречним і водночас цікавим у описі старовинного будинку є переклад англійського іменникового словосполучення *a warm face of character* (приємний і гідний фасад) окремим прикметником *затишний* із збереженням смислу висловлення: *But the ensemble had charm; old and compact, **a warm face of character, a good solid feel*** (J. Fowles) (2, р. 34) // *І все таки було в цьому будинку щось привабливе: старовинний, не дуже великий, **затишний, показний на вигляд*** (пер. В. Ружицького) (Дж. Фаулз) (6, с. 5). До всього, там само англійська іменникова сполука *a good solid feel* (чудова статечна будівля) перекладена прикметниковою конструкцією *показний на вигляд*. Речення *In its shade sat, as if posed, **conversing**, a garden table and three wicker chairs* (J. Fowles) (2, р. 35) // *У його затінку розташувались, **ніби співбесідники**, садовий стіл і три плетених крісла* (Дж. Фаулз) (6, с. 7) дієприслівник *conversing* (розмовляючи, ведучи бесіду) перекладено іменником *співбесідники* із збереженням формального сенсу речення. У тому самому контексті авторська граматична конструкція, прислівник *handmaidenly* (на кшталт покоївки, у манері покоївки), вжитий як означення у формі прикметника, перекладено відповідним за формою іменником: *...simple, white, bizarrely modest and **handmaidenly*** // *...така проста, біла, якась несподівано скромна, наче **служниця***, що відповідає загальному сенсу фрази.

Категорійні заміни компенсують відсутність у мові перекладу деяких граматичних категорій, які наявні в мові оригіналу [1, с. 461]. Один із наведених прикладів демонструє формальну трансформацію морфологічного рівня, а саме категорійну заміну граматичного роду: *I'm sure you put **it** here* (A. Christie) (1, р. 26) // *Я певен, що ви поклали **її** тут* (А. Крісті) (4, с. 29). Оскільки тут, по суті, ілюстровано проблему ідентифікації родових маркерів в сучасній англійській мові, в українському перекладі особовий займенник середнього роду *it* перекладено особовим займенником у жіночому роді, *її*, через значну розбіжність у категорії роду. Наступний приклад демонструє формально-змістову трансформацію морфологічного рівня, а саме категорійну заміну числа: *An expedition is probably like our life here in miniature, said Major Pennyman. It has its **cliques and rivalries and jealousies*** (A. Christie) (1, р. 13) // *На мій погляд, експедиція нагадує життя у мініатюрі, промовив майор Пенніман. У них там є свої **угруповання, і суперництво, і заздрість*** (А. Крісті) (4, с. 13). Як в англійській, так і в українській мові є іменники, які вживаються тільки в формі однини: наприклад, такими є незлічувані іменники (абстрактні і конкретні). Деякі незлічувані іменники в українській мові вживаються лише в однині, а відповідні їм іменники в англійській мові вживаються або у множині, або в однині і множині: у наведеному випадку іменники *rivalry* (суперництво) і *jealousy* (заздрість) можуть вживатися в обох формах, натомість їх українські еквіваленти мають лише категорію однини. Втім, задля збереження форми множини ці іменники можна було б перекласти із використанням українських множин, наприклад: *заздрощі* або *вияви суперництва*, якби таким було завдання перекладача.

Категорійні заміни граматичного виду й часу дієслів відбуваються здебільшого у випадках дослідження складних речень із розлогими підрядними, що були перекладені із відповідними граматичними замінами із метою логічного оформлення оповіді, адже англійські дієслівні видо-часові форми мають меншу кількість відповідників в українській мові. До різної міри модифіковані у перекладі англійські особові й неособові дієслівні форми варто сприймати як неточність, а не помилку; наприклад, значний за обсягом розгорнутий опис місцевості у першому розділі «Вежі з чорного дерева» містить низку дієслівних форм минулого доконаного виду, перекладених вочевидь досить довільно: *David **arrived** (прибув, приїхав) at Coetminais the afternoon after the one he **had landed** (раніше, напередодні прибув човном) at Cherbourg and **driven down** (так само раніше)(доїхав до) to Avranches, where he **had spent** (так само раніше провів ніч, переночував) the intervening Tuesday night* (J. Fowles) (2, р. 33) // *Девід **приїхав** у Котміне в середу пополудні. Вчора о цій самій порі він **зійшов на берег** у Шербурі, а **надвечір був уже** в Авранші, де й **заночував*** (Дж. Фаулз) (6, с. 3). Динаміка вживання дієслівних форм простого минулого та доконаного минулого часів є виправданою у англійському реченні, адже за правилом ці форми є узгодженими у межах одного висловлення, тому що саме у такому узгодженні вони мають передавати граматичний сенс давно минулих і наступних минулих дій, а низка лексичних перебудов і додавань має довершити цю комплексну трансформацію: *По обіді Девід **дістався** Котміне, адже лише **напередодні** він **доплив** човном до Шербура і **встиг доїхати** до Авранша, там і **провів** ніч.* У друкованому українському перекладі одне цілісне речення виявилось поділеним на три, кожне із самостійною граматичною основою, що сприяло, принаймні іншим способом, відтворенню у перекладному контексті твору уявлення про темп подорожі головного персонажа та мету його приїзду до Франції. Так само приблизним і граматично спрощеним, із втратами, у тому числі, неперекладених метафор, виглядає переклад наступного фрагменту: *He took at once to the quiet landscapes, **orcharded and harvested, precise and pollarded, self-concentrated, exhaling a spent fertility*** (2, р.33) *(Йому відразу сподобалися тихі краєвиди, з висадженими фруктовими садами і зібраним збіжжям, правильної форми і підстрижені, занурені у себе, (неначе) дихали пережитою плодючістю) // Девідові одразу припали до серця спокійні краєвиди – старанно доглянуті фруктові сади і поля, що задумливо стояли під тягарем щедрого врожаю* (6, с.3) (пер. В. Ружицького). Наразі доцільнішим видається використання дієслівних видо-часових форм та їх граматичного узгодження, переважно у контексті минулого часу, у перекладених уривках з іншого твору:

I certainly learned a lot of things I never would have learned otherwise this way, and even when they surprised me or made me sick I never let on, but pretended that's the way I knew things were all the time (S. Plath) (3, p. 5) // *Я більше ніж упевнена, що інакше не пізнала би всіх тих штук, які пізнала, і хай вони мене дивували чи викликали відразу – я того не показувала, а вдавала, буцім знаю: саме такими вони й мусять бути* (С. Плат) (5, с. 24) (пер. О. Любарської), адже у випадку використання одночасних дій у минулому переклад має надавати перевагу формам теперішнього часу (*знаю, мусять бути*). Відсутність дієслівних форм тривалого виду в рідній мові примушує як правило вдаватися при перекладі до вживання дієслів у минулому часі недоконаного виду, а в цьому випадку – у теперішньому недоконаному, із лексичними засобами узагальнення ситуації у минулому часі: *I knew perfectly well the cars were making noise, and the people in them and behind the lit windows of the buildings were making a noise, and the river was making a noise, but I couldn't hear a thing* (S. Plath) (3, p. 7) // *Я чудово знала, що автомобілі шумлять, що люди в них і за освітленими вікнами будинків шумлять, і що ріка шумить, але я не чула того шуму, хоч як старалася* (С. Плат) (5, с. 34).

Однією з найпоширеніших граматичних трансформацій на синтаксичному рівні є заміна сполуки словом і навпаки. Причина використання цього виду перетворення полягає у відмінностях у словниковому складі англійської та української мов та граматиці. До прикладу, речення: *And a little plump man who does the photographs, he's an American* (A. Christie) (1, p. 12) // *Ще онецькуватий коротун, американець, він фотографує* (А. Крісті) (4, с. 12) містить випадок формальної трансформації на синтаксичному рівні, а саме, заміну словосполучення словом: оскільки для англійської мови характерні оцінні сполуки, «*a little man*» («невисокого зросту»), автор вдався до влучного перекладу, дібравши еквівалент «коротун», що повністю відображає закладений у висловлюванні зміст. У тому самому творі встановлено інший приклад: *There was what I heard called later a station wagon waiting outside* (A. Christie) (1, p. 16) // *Біля станції на нас чекав так званий автофургон* (А. Крісті) (4, с. 16), що ілюструє тенденцію в українській мові до називання речей коротшими за структурою, ніж в англійській мові, лексемами: англійська граматична конструкція «іменник+іменник» згідно з правилом набуває значення означального словосполучення, і *station wagon*, таким чином, має означати «пересувний транспортний засіб», «авто, що їздить від станції», що виявилось замінені лексемою «автофургон».

Грамматичні трансформації із заміни синтаксичного зв'язку та заміни типу речень так само відбуваються на синтаксичному рівні. Вдаючись до цієї трансформації, перекладають речення оригіналу із одним типом синтаксичного зв'язку реченням із іншим типом зв'язку: *To this I never respond* (A. Christie) (1, p. 17) // *Що на це скажеш?* (А. Крісті) (4, с. 17). Наразі ми спостерігаємо приклад формальної трансформації, а саме, заміну синтаксичного зв'язку, адже стверджувальне речення замінено питальним. В іншому випадку так само спостерігаємо заміну синтаксичного зв'язку: *I was silent for a moment or two, then I had one more try* (A. Christie) (1, p. 10) // *Трохи помовчавши, я знову підступилася до нього із розпитуваннями* (А. Крісті) (4, с. 10), адже англійською мовою складносурядне речення замінено українським простим із дієприслівниковим зворотом. Або ж англійське просте речення замінено українським складнопідрядним із підрядним означальним: *He was a middle aged man with a rather nervous hesitating manner* (A. Christie) (1, p. 9) // *Це був літній добродій, що тримався децю скуто й невпнено* (А. Крісті) (4, с. 9). У іншому уривку називне речення у складі складносурядного у перекладі має граматичну основу, тобто структуру особового речення: *A delicate, ladylike spatter of applause (пристойні, стримані оплески), and we all sat at the enormous linen-draped table* (S. Plath) (3, p. 9) // *Як і належить леді, ми делікатно поплескали і сіли до величезного зтягнутого скатертиною столу* (С. Плат) (5, с. 44). Той самий твір пропонує у перекладі заміну головних членів речення: *I saw (я побачила) my life branching out before me like the green fig tree in the story* (S. Plath) (3, p. 24) // *Моє життя постало переді мною, наче зелена смоковниця з того оповідання* (С. Плат) (5, с. 113). Схожим чином можна дослідити наступний випадок трансформування

граматичної основи: *Half a mile on again through the forest he found his way barred* (він виявив, що шлях закритий), *just before the trees gave way to sunlight and a grassy orchard, by yet another gate* (J. Fowles) (2, p. 34) // *Ще через півмилі, там, де ліс розступався перед сонячним світлом і порослим травною садом, Девіда зупинила нова перепона – ще одні ворота* (Дж. Фаулз) (с. 4).

Трансформація синтаксичного рівня відбувається у разі перевантаження речення інформацією, коли використовують такий вид трансформацій синтаксичного рівня, як членування речень, а у випадку занадто коротких – об'єднання речень, як, наприклад: *And then there's Miss Johnson. She's English, too, sort of general bottle-washer* (A. Christie) (1, p. 12) // *Далі, міс Джонсон, також англійка, вона, як-то кажуть, знає про всіх усе* (А. Крісті) (4, с. 10). Прийом об'єднання двох і більше речень оригіналу в одне речення при перекладі застосовується як для уточнення змісту, так і з стилістичною метою. Найчастіше до нього доводиться вдаватися, коли зв'язок між сусідніми реченнями настільки тісний, що їх формальне об'єднання диктується побудовою української фрази. Наведемо приклад членування: *No, I shouldn't think there was anything the matter with her physically* (A. Christie) (1, с.9) // *Гадаю, вона фізично цілком здорова. Справа не у цьому* (А. Крісті) (4, с. 9). Перед нами приклад формальної трансформації синтаксичного рівня, членування синтаксичної структури з метою уникнути перевантаження інформацією, натомість ми маємо два самостійних речення, цілком прийнятних для розуміння, як у наступному випадку: *He felt a little guilty to be enjoying himself so much, to be here so unexpectedly alone, without Beth, and after he had made such a fuss; but the day, the sense of discovery, and of course the object of the whole exercise looming formidably and yet agreeably just ahead, everything conspired to give a pleasant illusion of bachelor freedom* (J. Fowles) (2, p. 33) // *Девід почувався ніяково за свій чудовий настрій, за те, що він тут втішається один, без Бет, та ще й після сварки, яку сам затіяв. Проте ясний день, свіжі враження, і, звичайно, думка про мету цієї подорожі – бентежна і водночас радісна – все це створювало приємну ілюзію парубоцької свободи* (Дж. Фаулз) (6, с. 4).

Синтаксичні трансформації **опущення і додавання** використовуються у перекладі як необхідний засіб компресії або декомпресії, з метою пояснення або розширення значення висловлення, як це є необхідним для достатньої інтерпретації інформації оригіналу. До прикладу, опущення має на увазі усунення тих елементів, відсутність яких не шкодить цілісності змісту: *You'd see something of the country before you go home they'll be digging for another two months* (A. Christie) (1, p. 8) // *Ви матимете можливість оглянути країну, вони збираються копати тут не менш ніж 2 місяці* (А. Крісті) (4, с. 8). Фрагмент *before you go home* в англійському реченні використовують на позначення обставини умови. Автор уважав доцільним не вживати сполуку, оскільки у вжитому майбутньому часі вже закладено це значення. У тому самому творі наведемо інший приклад формальної трансформації даного типу: *When we got back to the house Mr Coleman wasn't there yet, so we sat down and talked a bit* (A. Christie) (1, p.19) // *Коли ми повернулися, м-р Коулмен ще не з'являвся, і, очікуючи на нього, ми почали розмову* (А. Крісті) (4, с. 19). Фрагмент показує суб'єктивний вибір автора перекладу, оскільки опущення лексичної одиниці «*so we sat down*» («ми сіли, ми влаштувалися») не несе важливої інформації, і її опущення не призведе до погіршення розуміння текстового фрагменту.

Навпаки, додавання – це перекладацька трансформація, заснована на відновленні при перекладі опущених у вихідній мові лексем і словосполучень: *Possibly it has got torn up, and I have kept you all this time for nothing* (A. Christie) (1, p. 4) // *Мабуть, ця сторінка десь загубилась, і я тільки даремно забрав у тебе стільки часу* (А. Крісті) (4, с. 4). Автор перекладу увів до сполуки вказівний займенник + іменник, для того, щоб конкретизувати відсутню в англійській мові категорію роду іменника. Інший приклад додавання, речення *He's always managed to keep his expedition happy and on good terms with each other* (1, с. 13) // *Йому завжди щастило зробити так, щоб кожен в експедиції почувався легко й вільно й усі добре ставилися один до одного* (4, с. 13) у перекладі використовує уточнення оригінального

вислову *to keep his expedition, утримувати, підтримувати* виразом *зробити так, щоб з метою окреслення дії персонажу твору*. Інший приклад містить додавання деяких елементів із метою досягнення наративного ефекту: *Always rather fond of being liked, he developed a manner carefully blended of honesty and tact* (J. Fowles) (2, p. 43) // *Він завжди намагався подобатись іншим і в своєму ставленні до людей навчився уміло поєднувати чесність і такт* (Дж. Фаулз)(6, с. 17).

Висновки та перспективи дослідження. Граматичні трансформації постійно використовуються у перекладі і становлять основу методології застосування перекладацьких перетворень у значній кількості наявних текстів художніх творів, тому перспектива їх дослідження й вивчення видається наразі прийнятною і необхідною.

Список використаної літератури

1. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
2. Селіванова О. О. Проблема значення в мовознавстві / О. О. Селіванова // Вісник Черкаського університету. Сер. Філологічні науки. – Черкаси, 2018. – № 2. – С. 3–10.
3. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика / Я. И. Рецкер. – М. : Межд. отношения, 2004. – 216 с.
4. Селиванова Е. А. Стратегии и тактики переводчика в диалогической модели вторичной коммуникации / Е. А. Селиванова // Вісник Харківського національного університету. Серія романо-германська філологія. Проблеми перекладу та іншомовної комунікації. – Харків : Константа, 2004. – № 611. – С. 3–7.
5. Селиванова Е. А. Стратегическая программа перевода в аспекте диалогичности / Е. А. Селиванова // Реальность, язык и сознание: Межвуз. сб. науч. тр. / Отв. ред. Т. А. Фесенко. – Тамбов : Изд-во ТГУ, 2005. – С. 85–90.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. A.Christie "Murder in Mesopotamia". – USA: Dell Publishing 1897. – 275 p
2. J. Fowles. The Ebony Tower. – М.: Progress Publ., 1980. – 100 p.
3. S. Plath. The Bell Jar. – Bentam Books, London, 1972. – 81p.
4. А.Крісті «Вбивство в Месопотамії» / Пер. з англ. І. Боровик. – К.: Дніпро, 1976. – 352 с.
5. С. Плат. Під скляним ковпаком/ Пер. з англ. О. Любарської. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. – 352 с.
6. Дж. Фаулз. Вежа з чорного дерева / Пер. з англ. В. Ружицького. – К.: Дніпро, 1986. – 284 с.

References

1. Selivanova, O. O. (2012). *The world of consciousness in the language. Monographic edition*. Cherkassy: Y. Chabanenko Printing House (in Ukr.)
2. Selivanova, O. O. (2018). Problems of meaning in linguistics. *Visnyk Cherkaskoho universytetu (Bulletin of the University of Cherkasy)*, 2, 3–11. doi: 10.31651/2076-5770-2018-2 (in Ukr.)
3. Retsker Ya. Y. (2004). *Theory and Translation Practice*. Moscow : International Relationships (in Russ.)
4. Selivanova, E. A. (2004). Translator strategies and tactics in the dialogic model of secondary communication. *Bulletin of Kharkiv National University. Series roman-german philology. Problems of translation and foreign language communication (Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu. Seriya romano-hermans'ka filolohiya. Problemy perekladu ta inshomovnoyi komunikatsiyi)*. 611, 3–7. (in Russ.)
5. Selivanova, E. A. (2005). Strategic translation program in the aspect of dialogue. *Reality, language and consciousness*. Tambov: TSU publishing house. 85–90. (in Russ.)

MOGILEY Iryna Ivanivna,

senior Lecturer at the Department of Translation Theory and Practice
The Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkassy
e-mail: irynamogiley@yandex.ua

GRAMMATICAL TRANSFORMATIONS IN THE UKRAINIAN TRANSLATIONS OF THE CONTEMPORARY ENGLISH PROSE

Abstract. Introduction. Grammatical aspects in translating any supposed texts mean much for the efficiency of interpreting and reproducing the translated messages both in oral and written translation which generally means applying grammatical transformations to obtain the functional equivalence of literary texts. Methods of tackling the grammatical equivalence introduced by Prof. O. Selivanova include morphological and syntactical analyses of the extracts given as well as instances of addition and omission as means of analyzing the transformed structures and adapting them in the Ukrainian literary contexts. With this effect, the article regards the selected fragments in the aspect of grammatical substitutions including

transformations in translating parts of speech, in substituting grammatical categories of gender and number of nouns, or verbal tense and aspects forms. Syntactical transformations appear as well possible and proficient including partitioning and merging syntactic units, substituting elements of syntactic meaning and sentence type.

Purpose. *Sense of observing and tackling the phenomenon of grammar equivalence in the translated texts and their original counterparts lies in achieving completely eligible literary translations so that they would be perceived as the source work. The article deals with a number of fragments and examples from the 20th century English literature regarded in the grammar translation aspect.*

Methods. *The article applies the contrastive methods to establish the differences in form and contents of the two-language comparative analysis, as well as descriptive passages, to fuller explain and provide the illustrative items.*

Results. *Though grammatical background seems to be rather inconspicuous in terms of general stylistic effect of translating literary texts, its structural role is quite meaningful and brings new or altered senses into the narration. The paper proved grammatical aspect to be one of the most important for understanding and estimating the imagery of both texts under consideration.*

Originality. *The transformation processes are regarded in a new perspective, that of a new approach to the problems of equivalence and adequate translation in the literary context, being supported with modern views on lingual and cognitive phenomena in the evolving communicative activity throughout the global functional and translating practices.*

Conclusion. *Functional and stylistic equivalence is obviously perceived to be achieved through numerous translation devices including grammatical transformations associated with several types of changes, most of which lie within the inner and contextual meaning of the lexical units and grammatical phenomena in imagery of the text.*

Key words: *narration, literary fiction, translation equivalence, grammatical substitution, text imagery.*

Надійшла до редакції 11.01.19

Прийнято до друку 22.01.19